

s e s framställning till Ålands landsting med

Nr 1/1954.

förslag till landskapslag angående förpliktelse

att i landskapet Åland utrota vanlig berberis

(Berberis vulgaris).

Den 6 mars 1953 har till Landstinget av landstingsmännen Helge

Klingberg och Paul Påvals ingivits en sålydande hemställningsmotion:

"Till Ålands landsting.

Bland betydelsefulla rön som av vetenskap och erfarenhet gjorts

och fortfarande göres å alla områden av mänsklig verksamhet utgör

kännedomen om de giftiga och i övrigt skadliga individerna inom

växtvärlden den icke minst viktiga. Sålunda har ifråga om sädesodlin-

gen stora värden kunnat räddas åt lantmannen, som därförutan mången

gång med grämlse fått se hela sin lovande skörd tillspillogiven. En

av de viktigaste upptäckter som i antytt avseende gjorts är olika

växters egenskap att utgöra bärare av smittoförande och för kultur-

växter farliga bakterier och svampar. Bland sådana skadliga "värd-

plantor" utgör den även på Åland förekommande berberisbusken som

huvudsakligen odlas såsom prydnads- och häckväxt en av de allra far-

ligaste.

Växten ifråga, vars latinska namn är "Berberis vulgaris" är lätt igenkännlig på sin grannröda frukt och vassa taggar och har förutom tidigare nämnda användningen en viss betydelse även för medicinala behov. Vad som emellertid icke ännu torde vara allmänt känt är att vetenskapen funnit den vara enda bäraren av den farligaste svampsjukdom vi för närvarande känna till, nämligen den s.k. "svartrosten", som angriper och fördärvar förutom vete även havre och korn. Sjukdomen som förorsakas av växtens miltals kringflygande sporer, kan helt ödelägga en lovande skörd, ja, exempel finnes på att densamma helt ruinerat eljest driftiga och dugliga jordbrukare.

I det ekonomiskt framsynta Danmark tillkom redan 1903 en lag som påbjöd fullständig utrotning av berberisbusken och exemplet följdes 1918 i Sverige, som dessutom år 1933 ytterligare skärpte bestämmelserna om växtens utrotande. Följden visade sig omedelbart genom rikliga skördar helt och hållet befriade från den härjande farsoten.

Med beaktande av den kända sentensen - "bättre stämma i bäcken än i ån" - ha undertecknade önskat till landstinget framföra dessa fakta i hopp om snabba motåtgärder med avseende å denna förödande farsot bekämpande och utrotande och anhålla vi förty vördsamt

att landstinget ville genom en i vanlig ord-

ning tillkommen lagstiftning, i mån av möjlighet, skydda den åländska spannmålsodlingen från den meranämnda av berberisbusken förorsakade skadegörelsen.

Mariehamn den 6 mars 1953.

Helge Klingberg.

Paul Påvals."

Landstingets lag- och ekonomiutskott har i sitt betänkande med anledning av motionen konstaterat, att lagbestämmelser om berberisutrotning funnits i Danmark sedan 1903 och i Sverige sedan 1918, och anser att redan detta vidhandengiver att berberisbusken såsom "värdplanta" för den för stråsåden synnerligen skadliga svartrosten verkligen är skadlig och att lagbestämmelser erfordras för utrotning av busken. I enlighet med lag- och ekonomiutskottets betänkande har Landstinget hos landskapsstyrelsen hemställt om framställning till Landstinget med förslag till landskapslag i ämnet, varvid även borde beaktas, om möjligen andra arter av berberis än *Berberis vulgaris* och dess varieteter äro mottagliga för svartrost och således borde inbegripas i utrotningspåbudet.

Redan 1934 ingav landstingsmannen Paul Påvals m.fl. till Landstinget en petition av ungefär samma innehåll som hemställningsmotio-

nen här ovan. Landstinget uppdrog då åt landskapsstyrelsen att inkomma med tillförlitlig utredning om berberisbuskens påstådda egenskap att vara bärare och spridare av svartrost för sädesslag samt att till Landstinget inkomma med av omständigheterna betingat utlåtande och förslag. Landskapsstyrelsen införskaffade sedermera utlåtande av professorn Alvar Palmgren, som konstaterade, att Berberis vulgaris i anseende till sin obetydliga förekomst icke på Åland kunde spela någon nämnvärd roll som spridare och gynnare av svartrosten varför det i anseende därtill icke syntes motiverat att för Åland skrida till lagstiftning i en eller annan riktning om Berberis-busken. På grund av detta utlåtande ansåg sig landskapsstyrelsen icke kunna avlåta framställning om lagstiftning i ämnet.

Landskapsstyrelsens lantbruksavdelning har genom ett stort antal förfrågningar kunnat konstatera, att professorn Palmgrens påstående 1934 om berberisbuskens ringa förekomst på Åland icke håller sträcknumera. Man kan icke säga, att berberisbusken vore allmän, men den förekommer dock nästan överallt i landskapet t.o.m. som trädgårdsväxt och i Mariehamn i häckar. Icke heller påståendet att berberisbusken icke kunde spela någon nämnvärd roll såsom spridare och gynnare av svartrosten synes numera vara riktigt. Lantbruksförsöksanstal-

tens avdelning för växtsjukdomar i riket har genom verkställda undersökningar kunnat konstatera, att svartrosten i närheten av berberisbuskar alla år förorsaka skador på olika stråsädessorter. Detta gäller den vanliga berberisbusken, Berberis vulgaris, och närbesläktade varianter, men icke t.ex. den japanska berberisbusken, Berberis Thunbergii, som ej angripes av svartrost.

Landskapsstyrelsen har låtit utarbeta förslag till landskapslag angående berberisbuskens utrotning. Då förslaget är helt kort - innehåller blott fyra paragrafer - torde vidare motivering ej vara av nöden.

Hänvisande till förestående får landskapsstyrelsen vördsammast förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
angående förpliktelse att i landskapet Åland utrota vanlig berberis (Berberis vulgaris).

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 § .

Envar jordägare eller innehavare på lega ^{av} jord eller tomt i landskapet Åland är förpliktad att före utgången av år 1955 utrota på hans mark växande vanlig berberis (Berberis vulgaris) samt dess för

svartrost mottagliga varieteter.

2 § .

På särskilda skäl kan landskapsstyrelsen på ansökan medgiva uppskov med utrotningen, men kan även påbjuda, att utrotningen, om så anses nödigt, skall verkställas under föresatt kortare tid, än vad i 1 § säges.

Landskapsstyrelsen äger även efter utgången av år 1955 påbjuda i 1 § nämnd utrotning med utsättande av tid därför.

3 § .

Skulle utrotningen åsamka jordägaren eller -innehavaren oskäligen kostnad, kan denna på ansökan ersättas med landskapsmedel.

Ansökan om ersättning skall ingivas till landskapsstyrelsen, som äger pröva och avgöra ersättningsfrågan och dess storlek.

4 § .

Uraktlåtes i denna landskapslag nämnd utrotning av berberisbuskar äger landskapsstyrelsen tillhålla vederbörande därtill vid lämplig vite. Låter sig den försumlige icke av föresatt vite rättas, äger landskapsstyrelsens lantbruksavdelning låta utföra den erforderliga utrotningen på den försumliges bekostnad, och må i 3 § förutsatt ersättning i sådant fall icke komma ifråga. Den försumlige kan även

efter skedd anmälan av allmän åklagare vid domstol åtalas samt för uraktlåtenheten ådömas högst tvåhundra dagsböter.

Mariehamn, den 20 januari 1954.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Viktor Strandfält
Viktor Strandfält.

Landskapssekreterare

Ch. Stormbom
Ch. Stormbom.